

Пре 20 година на место премијера Југославије дошао је Милан Панић, Американац српског порекла, и донео са собом наду да ће зауставити рат и, уз америчку подршку, омогућити укидање санкција које су Југославији увеле Уједињене нације. Није се догодило ни једно ни друго, а зашто, говорио је Панић недавно, на симпозијуму у Москви поводом две деценије од доласка у Југославију. Тим поводом промовисана је и књига руских новинара Сергеја Гризунова и Генадија Сисојева о бившем југословенском премијеру.

Милан Панић и данас изгледа исто онако динамично, одлучно, самоуверено. Време није оставило трага ни на његовој фигури, па ни лицу, зато што, шали се, као човек из света фармације – уопште не пије лекове и не посећује лекаре. Једино је вера у Америку као земљу демократије и идеалног капитализма данас мања, јер за неуспех свог покушаја да “направи мир” Панић сматра кривом управо Америку којој, како каже, није одговарало да се проблем на Балкану реши.

- Морам да вам кажем да је најгори учесник на нашој политичкој сцени био Ричард Холбрук. Американци су изабрали погрешног човека са погрешним идејама. Многе погрешне идеје и нису његове, него идеје Стејт департмента, али он их је учинио још горим.

Како се у Стејт департменту, где ради велики број стручњака за Балкан, формирају те “погрешне” идеје и ставови? Сведоци смо да они не греше само на Балкану већ и на другим просторима.

- О, да! То је збир погрешних мишљења различитих људи. Ја сам разговарао са свима. Бејкера сам питао да ли ће Југославији бити укинута санкције ако Милошевић поднесе оставку.

И, какав сте одговор добили?

- Он је био тренирани дипломата. Најпре је рекао да не верује у могућност да Милошевић поднесе оставку, па да ме Милошевић лаже, па на крају, када сам ја инсистирао, да ће питати Стејт департмент, јер не може сам да одлучи. И никад више ништа није рекао на ту тему. Они нису хтели о томе ни да разговарају јер чиновницима Стејт департмента такво решење није одговарало. Ако бих ја решио проблем Милошевића, онда они не би имали шта да раде. А њима је био потребан Милошевић да би, решавајући тај проблем, могли да напредују у служби. Да ли је то у интересу Америке или не - није их било брига. То је с моје стране тешка оптужба, али ја сам то видео својим очима. Срби треба да знају да се то дешавало. Јадни ми, Срби.

Шта је био амерички циљ у то време? Да ли ви, данас, после толико времена, знате шта су они хтели од нас, да ли су имали консеквентну политику или се то мењало од случаја до случаја?

- Од случаја до случаја! Нема интелигентног одговора на ваше питање. Они нису сви гупави. Било је час овако, час онако. Стално су се у Стејт департменту свађали како треба да ураде, и једног дана превладају једни другог - други, па трећи – а ми не знамо шта ћемо.

А откуд то да смо ми одједном постали тако важни да се због нас свађају?

- Проблем је почео са признавањем Хрватске. И с оним војником који је убијен у Словенији. Американци имају дивне принципе који су погрешни. Питао сам ја њих – какви су то закони да ви не можете да убијете једног човека, а можете да убијате децу? Кажем вам, болесни су. Објаснили су ми да су то међународни закони и да ми морамо да живимо по тим законима. Какви, бре, закони, убијате децу, а не убијате криминалце који убијају друге људе, кажем им ја. Ево и ово сад са Гадафијем. Они могу да га убију сутра ако хоће, али уместо тога, они убијају друге људе. Све је то сто посто погрешно. Као што нису хтели да помогну нашу опозицију. Нису хтели да разговарају с нама, него разговарају с Милошевићем! Како је то могло да буде нормално! Ја сам био доказани демократа, имао сам искуство у демократији, имам искуство у Америци, амерички пасош, а они нису хтели да ми помогну.

Да ли вам је, бар након тог искуства, постало јасно шта су били и шта су сад амерички интереси на Балкану?

- Амерички интереси на Балкану су велики само за оне који се у Стејт департменту баве Балканом. Они знају о српској историји више од многих Срба. Стално дискутују о томе. То је њихов живот. Ако им то узмете, они немају шта да раде, узели сте им хлеб. Америчка политика прави такве принципијелне грешке да је то у неком смислу срамота. Веома је погрешна њихова идеја да подрже сепарацију Хрвата. Стејт департмент је донео многе трагичне одлуке за Југославију. Америка и Европа су толико криве за догађаје у Југославији да сада плаћају цену за то.

Најавили сте да ћете ускоро, на симпозијуму о узроцима распада Југославије, у Словенији, говорити о ономе што су Американци, Немци и Руси урадили против Југославије. О америчким грешкама сте говорили. Шта су урадили Немци и Руси?

- Било је апсолутно погрешно да Немци признају Хрватску. И разлог да то учине нема никакве везе са Хрватском. Њима, Немцима, тада су Американци били конкуренти у међународној политици, то није уобичајено, али то се десило онда. Један новинар је рекао да Геншер треба да буде у Хагу јер су његове идеје довеле до убијања људи. Нема те идеје која је вредна живота једног човека.

А Руси?

- Руси су за време Јељцина хтели да помогну Југославији и организовали су састанак пет чланица Савета безбедности, а ја сам позван да предложим решење југословенског питања, као и да образложим зашто ми треба да останемо део Европске заједнице и Уједињених нација. И како да направимо мир. Козирјев је председавао и први говорио. Потом је Француз фантастично говорио пуних 15 минута. Обојица су рекли да њихове владе подржавају Панића. Кинез је такође говорио о подршци, читав сат. Енглез, пола-пола. Последњи је говорио Инглбергер. Није ме подржао, уз образложење да би у том случају муслимански свет био против Америке. Па муслимански свет нам ионако не помаже, рекао сам му. И видите како су им вратили. И бојим се да ће још више. Јер нико сада из тог света не воли Американце. Американци имају једну чудну логику, умеју да кажу – он је криминалац, али је наш криминалац, и ми га подржавамо.

Инглбергеров закључак је био да ће, ако дозволи Панићу да реши проблем Југославије, Америка и Европа имати проблем, велики проблем са муслиманским земљама. Замислите, молим вас, ја хоћу да зауставим убијање а он не жели да ме подржи и има за то религиозно извињење. Американци су говорили да ће да подрже Панића, и да ће ово и ово и оно, али то су биле само приче, приче, празне приче. То је трагедија за нашу јадну земљу, пошто смо имали све шансе да то средимо, а америчка влада је била против!

Ипак, најавили сте да ћете говорити и о ономе што су Руси урадили против Југославије.

- Ја мислим да једино што су Руси могли да ураде, велику ствар, а нису, то је било да ставе вето на одлуку ОУН о увођењу санкција Југославији.

Ви сте стигли у Југославију као човек који има америчку подршку. Зашто су вас изневерили? Откуд та дволичност америчке политике?

- То више не сме да се деси! Американци се стално поносе и говоре како су они фер. Ево, чак и ако гледате америчке каубојске филмове, можете видети да они никад неће да пуцају човеку у леђа. Непријатељ мора да те гледа у очи. Они хоће да буду фер. То је карактеристика америчког човека. Како онда америчка влада може да прави такве грешке, посебно сада када нема комунизма у свету? Америка има много већу одговорност данас него икад пре. Зато што нема непријатеља. Сад су они лидери. Нисам сигуран да је у реду то што америчка влада данас, или за време Џорџа Буша и других председника, ради у свету. Зато смо имали историју подржавања диктатора, од Филипина, преко Кубе до Индонезије. Све су то били криминалци, али "наши" криминалци. Та политика мора да се промени. Не можемо, ми Американци, да подржавамо људе који још не дају женама да иду у школу, или да возе ауто, или да гласају. А ми их подржавамо. То значи да ми имамо идеје које нису истински демократске, ако подржавамо оне који туку жену због прељубе.

Па кад су Американци толико фер, зашто бирају и по други пут оне који започињу ратове, да ли је просечни Америчанац свестан да Америка данас игра улогу светског жандарма и бомбама утерује демократију земљама за које одлучи да нису по њеним стандардима?

- Не гледају они тако. Они мисле “ми морамо да заштитимо добре”.

А добри су они који нас слушају?

- Треба да буду добри они који верују у исти концепт живота као ми – у демократију, капитализам. То су добри. Они који су терористи нису добри, они који су велики лопови – ти нису добри.

По тој логици, устаници у Либији који се туку са Гадафијем, верују у демократију, капитализам, па им Америка зато помаже?

- Морамо бити мало блажи према њима, видите да су Египту урадили једну лепу ствар – променили су режим, дошла је нова влада која неће бити идеална, али иде набоље.

И све то да Египћани не би кажњавали жене због прељубе и да би им допустили да гласају на изборима? Јесу ли они то урадили због египатског народа?

- Нису. Ја ћу рећи још горе о њима - Мубарак је био тај такозвани “наш лопов”. Он је 40 година добијао од Америке милијарде долара да одржи режим који није био демократски... Ја заиста мислим да је време да Америка промени начин мишљења, не треба да мисле о томе како да помогну свету. Американци коначно морају да схвате: под један – убијања су завршена, само криминалци убијају један другог. То су људи који не одговарају модерном свету. Број један су људска права, не ни границе, ни религија.

Како данас оценујете време кад сте били премијер Југославије? Да ли је било нешто што сте могли да урадите, а нисте?

- Милошевић је био болестан, имао је још болеснију жену. Зато је било тешко радити с

њим. Али ја сам му говорио само оно што је истина, тражио сам да поднесе оставку.

Да ли вам је то заиста обећао?

- Јесте. Рекао ми је - дођи Милане, ја сам рекао не могу, ти си мој највећи проблем, ако ти поднесеш оставку, ја могу да спроведем промене. А од тебе ћемо направити хероја, нећеш отићи понижен. Они ће нам скинути санкције, а кад све прође – ти се врати. Млад си човек, имаш времена. Боље од оног што сам му ја понудио, он није могао ни да сања. Нудио сам му америчку визу за њега и породицу, ако поднесе оставку. Иди тамо, даћу ти и посао и 100.000 долара плату. Он се сложи, оде кући а она му каже: ти си луд. Митевић је био сведок. И почели смо то да припремамо. Међутим, он каже – нисам то никад рекао.

Да ли вам је то, као што се тада говорило, и потписао?

- Не, наравно, никад није потписао.

Да ли пратите шта се сада догађа у Србији?

- Бојим се да уђем у српске послове. Дискутују фантастично, али умеју да направе велики проблем ни од чега, или малу ствар од велике. Зато се не мешам у проблеме Србије. Наравно да пратим ситуацију јер веома желим да видим да се Србија укључи у ЕУ. То је била моја идеја, и тада су ми се сви смејали, сви. Не само Хрвати... Говорио сам да не треба ратовати и радити те глупаве ствари, јер ћемо сви и тако седети за столом Европске уније. Ја сам говорио да ми морамо да радимо не за данас, већ за сутра... Људи су били убијани, Срби су заробљавали Хрвате, Хрвати – Србе. То чине само болесни људи. То је био национализам у најгорој форми. Национализам је у суштини дивна ствар, треба човек да се поноси што је Србин. А ми смо доведени у ситуацију да је срамота бити Србин.

Шта је, по вама, национализам у позитивном смислу?

- Кажу да је Ћосић националиста. То је смешно, он има фантастичну улогу у нашој историји. Он је филозоф скоро као Кинези. Комунизам је био и прошао. Он је рекао - ја више нисам комуниста. И то је добро, јер ако почнеш да бацаш дрвље и камење на комунизам, имаш проблем, јер је у неком смислу комунизам био бољи од онога што су радили после комунизма. И данас је у неким стварима горе него под Милошевићем. Да, многе ствари су позитивне. Победе нашег Ћоковића. Какав је то национализам! Па наши фудбалери у своје време, кошаркаши. То је задовољство. Па наша музика, наши уметници... има много ствари због којих можете да будете поносни. Американци су у том смислу највећи националисти на свету.

КО ЈЕ СТИГАО СА МАРСА

- Сигуран сам да сам пуно грешио. Али могу да вам кажем данас, после 20 година, да онда кад сам то радио, збиља сам веровао да радим како треба. Да ли је било добро свађати се са Милошевићем или не, данас више није важно. Да ли је било добро да идем на изборе, знајући да ће он да покраде изборе, такође није важно. Људи се нису тада нормално понашали. Сећам се, кад сам изнео свој план, мени Борислав Јовић каже – господине Панићу, ви сте дошли са Марса. Ја њему – не, ово је Марс. Ви сте на Марсу. Мислим да сам водио погрешну политику према Црној Гори. Био сам сувише процрногорски расположен. Али, знате, ја сам Американац, а ми, као што сам вам већ рекао, кажемо “они не ваљају, али су моји”. А Црногорци су били моји пријатељи. Мислим да је било још много ствари које сам могао да урадим за Србију а нисам. А много сам и урадио. Ја сам сигуран да семе које сам посејао у Југославији расте. Младима сам дао идеју да могу да направе промене. За све што сам радио веома ми је била важна подршка Вука Драшковића, Зорана Ћинђића, Љубише Ракића, Мања Вукотића, Михаила Шарановића, Тибора Варадија и многих других са којима сам радио.

КАПИТАЛИЗАМ БЕЗ МОРАЛНЕ БАЗЕ

- Амерички капитализам је био одличан кад се развијао, али сада је то капитализам без моралне базе и то није више капитализам. И зато се дешава ово што се десило са Волстритом. Милиони људи су настрадали. Они говоре о корупцији у Русији – па највећа корупција овог времена десила се у Америци током последње две-три године. Медоф је корумпиран са пет милијарди долара. Њему Руси нису конкуренција. Најбоља демократска земља - Америка, најбоља капиталистичка земља - Америка, отишла је у тако неморалан концепт да су чак и закони направљени тако да подржавају корупцију,

Америка није желела мир

Пише: Милан Панић
петак, 20 мај 2011 13:03

моралну корупцију. Банке су крале по закону. И уместо да смене све те људе који су то водили, они су им помогли да се одрже. Толико се пара штампа да је то катастрофа! Али још горе ствари се дешавају у капитализму. Невероватна је та концентрација капитала. Американци су некад направили такав оригиналан систем који је спречавао енормно богаћење и помагао стварање средње класе, а данас, због неморалног система који је дозволио банкама да концентришу богатство, 150 Американаца има више пара него 150 милиона Американаца. То значи да капитализам има проблема. Не може свет да опстане тамо где је толика разлика између богатих и сиромашних. Нешто мора да се мења.

(Љубинка Милинчић, НИН)